

ЦУРКАН-САЙФУЛІНА Ю. В.

доктор юридичних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
(Чернівецький навчально-науковий
юридичний інститут
Національного університету
«Одеська юридична академія»)
ORCID ID: 0000-0003-3125-4655

АГАТІЙ Ю. Д.

асистент кафедри теоретичної
юриспруденції та прав людини
(Чернівецький навчально-науковий
юридичний інститут
Національного університету
«Одеська юридична академія»)

УДК 37.015.3:17.022.1:316.42

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.50>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Академічна доброчесність є однією з основоположних категорій, яка визначає якість освітньої та наукової діяльності в сучасному суспільстві. Зважаючи на стрімкий розвиток цифрових технологій, глобалізацію освітніх процесів та посилення міжнародного наукового співробітництва, питання дотримання етичних норм та стандартів в академічному середовищі стають надзвичайно актуальними. Унікальні виклики сучасного світу, серед яких можливість швидкого доступу до інформації, використання технологій для автоматичного створення наукових текстів, а також збільшення кількості міждисциплінарних досліджень, вимагають нового підходу до забезпечення академічної доброчесності.

Важливим аспектом цього явища є інтеграція академічної доброчесності в професійну етику викладачів, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні етичних цінностей у студентів та молодих науковців. Викладачі не лише передають знання, а й формують культуру академічної доброчесності, показуючи на власному прикладі важливість чесності, об'єктивності та відповідальності в наукових дослідженнях. Особливо актуальною є проблема формування таких етичних стандартів в умовах глобалізації освіти, коли студенти та викладачі з різних країн взаємодіють в рамках спільних освітніх програм та проектів, що вимагає гармонізації підходів до забезпечення академічної доброчесності.

Глобалізація освіти також ставить нові вимоги до етичної відповідальності викладачів, які працюють зі студентами з різних культурних та правових середовищ. Важливо забезпечити рівні умови для всіх учасників навчального процесу, незалежно від їхнього походження, та уникнути будь-яких проявів дискримінації або упередженості в оцінюванні результатів навчання. Крім того, використання цифрових технологій в освітньому процесі, особливо в умовах дистанційного навчання, потребує нових підходів до контролю за дотриманням етичних стандартів, оскільки це ускладнює можливість контролю за самостійністю виконання завдань студентами. Це робить питання забезпечення академічної доброчесності ще більш актуальним в контексті сучасної освіти.

Ключові слова: академічна доброчесність, професійна етика, глобалізація освіти, освітні стандарти, етичні норми.

Tsurkan-Saifulina Yu. V., Ahatii Yu. D. Academic Integrity as a Component of Professional Ethics in the Context of Globalization of Education

Academic integrity is one of the fundamental categories that determines the quality of educational and scientific activities in modern society. Given the rapid development of digital technologies, the globalization of educational processes, and the strengthening of international scientific cooperation, the issue of adhering to ethical norms and standards in the academic environment has become highly relevant. The unique challenges of the modern world, such as the rapid access to information, the use of technologies for automatic generation of scientific texts, as well as the growing number of interdisciplinary studies, require a new approach to ensuring academic integrity.

An important aspect of this phenomenon is the integration of academic integrity into the professional ethics of educators, as they play a key role in shaping the ethical values of students and young researchers. Educators not only impart knowledge but also cultivate a culture of academic integrity by demonstrating the importance of honesty, objectivity, and responsibility in scientific research through their own actions. The issue of establishing such ethical standards is particularly significant in the context of the globalization of education, where students and educators from different countries interact within the framework of joint educational programs and projects, which requires harmonization of approaches to ensuring academic integrity.

The globalization of education also imposes new demands on the ethical responsibility of educators working with students from diverse cultural and legal backgrounds. It is crucial to ensure equal conditions for all participants in the educational process, regardless of their origin, and to avoid any form of discrimination or bias in the assessment of learning outcomes. Furthermore, the use of digital technologies in the educational process, especially in the context of distance learning, requires new approaches to monitoring compliance with ethical standards, as this complicates the control of students' independent work. This makes the issue of ensuring academic integrity even more relevant in the context of modern education.

Key words: *academic integrity, professional ethics, globalization of education, educational standards, ethical norms.*

Постановка проблеми. Академічна доброчесність як складова професійної етики є невід'ємною частиною сучасної освітньої системи, особливо в умовах глобалізації освіти. Поширення міжнародних освітніх програм, підвищення академічної мобільності студентів і викладачів, а також активне використання цифрових технологій створюють нові виклики для забезпечення дотримання етичних стандартів у навчальній та науковій діяльності. Порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, фабрикація наукових даних та маніпуляції результатами досліджень, загрожують не лише зниженням якості освіти, але й підривом довіри до академічної спільноти загалом.

Глобалізація освіти вимагає уніфікації підходів до академічної доброчесності на міжнародному рівні, оскільки різні країни мають свої національні стандарти та етичні норми. Це створює потребу у виробленні спільних механізмів контролю та забезпечення академічної доброчесності в умовах міжкультурної взаємодії.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є аналіз ролі академічної доброчесності як складової професійної етики викладачів в умовах глобалізації освіти. Дослідження спрямоване на виявлення основних викликів, пов'язаних із дотриманням етичних стандартів у міжнародних освітніх програмах, а також на визначення ефективних підходів до забезпечення академічної доброчесності в умовах інтеграції цифрових технологій та міжкультурної взаємодії.

Стан дослідження проблеми. Питання академічної доброчесності як складової професійної етики досліджується науковцями у сфері освіти, етики та права. Значний внесок

у дослідження цієї проблеми зробили відомі українські та міжнародні вчені. Їхні праці охоплюють питання інтеграції міжнародних етичних норм у національні системи освіти, досліджують виклики глобалізації освіти та розвиток технологій у контексті забезпечення академічної доброчесності.

Основний матеріал. Академічна доброчесність є фундаментальним принципом, на якому ґрунтується високий стандарт освіти і наукових досліджень. Це поняття охоплює широкий спектр етичних норм і правил, які регулюють поведінку всіх учасників академічного процесу, включаючи викладачів і здобувачів освіти [8].

Наразі академічна доброчесність заохочується і впроваджується через розлогі перелік міжнародних, регіональних та національних ініціатив. Важливу роль також відіграють розроблені політики академічної доброчесності окремих освітніх, наукових та управлінських інституцій та їх практичні заходи щодо реалізації цих політик. Саме вони виступають вагомою складовою академічного успіху в цілому, який спрямований на формування високофахового, конкурентноспроможного середовища професіоналів, що будуть активно задіяні в процес економічного та соціального зростання країни [7, с. 99].

У контексті сучасної освіти, де інтеграція наукових знань та освітніх стандартів відбувається на глобальному рівні, академічна доброчесність стає фундаментальним чинником забезпечення якості та довіри до освітніх установ.

Академічна доброчесність не лише забезпечує якість освіти, але й формує етичні стандарти професійної діяльності, як зазначив Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук, це є основою для побудови системи, яка сприяє розвитку наукової спільноти та дотриманню європейських стандартів у глобалізованому світі. Законодавче регулювання допомагає забезпечити чистоту науки та протидіяти неетичним практикам [6].

Відповідно до ст.42 ЗУ «Про освіту», академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [5].

Принципи академічної доброчесності базуються на таких основних цінностях, як чесність, об'єктивність, відповідальність та справедливість. Чесність передбачає дотримання правдивості в навчанні та наукових дослідженнях.

Башкір О. акцентує увагу на впровадженні принципів академічної доброчесності як невід'ємної складової освітнього процесу, оскільки ці принципи включають чесність, відповідальність, прозорість та етичність у виконанні наукових робіт, що допомагає створити якісне освітнє середовище та підвищити довіру до української освіти на міжнародній арені. Впровадження таких стандартів дозволяє не лише боротися з плагіатом, але й забезпечує розвиток академічної культури, що відповідає вимогам глобалізованого світу [1].

Об'єктивність відіграє важливу роль у забезпеченні академічної доброчесності, оскільки вона забезпечує неупередженість та справедливість у навчанні та наукових дослідженнях. Це означає, що оцінювання знань студентів повинно бути прозорим і справедливим, викладачі мають уникати конфлікту інтересів, а результати наукових досліджень повинні бути подані об'єктивно, без спотворень, що можуть вплинути на їхню достовірність. Об'єктивність також пов'язана з неупередженим підходом до вирішення академічних конфліктів, які можуть виникати між студентами, викладачами або дослідниками.

Відповідальність є одним із фундаментальних принципів академічної доброчесності. Вона вимагає від кожного учасника освітнього процесу визнавати та виправляти свої помилки, дотримуватися високих стандартів наукової етики та забезпечувати відповідність своїх дій загальноприйнятими етичними нормам. Наприклад, у наукових дослідженнях відповідальність означає належне поводження з даними та джерелами, що використані для публікацій, а також дотримання прав інтелектуальної власності.

У свою чергу, професійна етика є ширшим поняттям, яке включає академічну доброчесність як один із її елементів. Професійна етика в освіті стосується моральних принципів, якими керуються викладачі у своїй роботі. Вона включає повагу до прав студентів, підтримку

справедливості та чесності в освітньому процесі, а також захист прав інтелектуальної власності. Викладачі мають виконувати свої обов'язки відповідно до високих етичних стандартів, надавати студентам неупереджені оцінки та забезпечувати чесність у взаємодії з колегами та науковою спільнотою.

Професійна етика узагальнює, систематизує та науково обґрунтовує принципи, норми та інші елементи моралі, доводячи розумність і прогресивність одних, та піддає науковій критиці інші, сприяє вихованню людини в суспільстві, допомагає цілеспрямовано виробляти такі моральні уявлення, принципи та норми, почуття, переконання, ідеали, звички та якості, що відповідають завданням її поведінки, у їх числі професійної [2, с.37].

Головною складовою сучасних професійних спеціалістів є перш за все розуміння основи професійної етики. Відповідний понятійний апарат є основним елементом професіоналізму. Фахівець може виконати поставлену перед ним певну задачу, а професіонал з морально-етичними компетентностями, може передбачити певні проблеми у вирішенні поставленого завдання перед ним, та розробити більш демократичні або практичні шляхи вирішення того чи іншого завдання [9, с.297].

Одним із важливих аспектів професійної етики є роль викладачів у формуванні академічної доброчесності серед студентів. Вони служать прикладом для студентів, демонструючи чесність, об'єктивність та відповідальність у власній діяльності. Крім того, викладачі повинні активно залучати студентів до дотримання академічних стандартів, надаючи їм необхідні знання та інструменти для уникнення порушень академічної доброчесності. Це включає навчання щодо того, як правильно оформлювати джерела інформації, уникати плагіату, та проводити незалежні дослідження.

Професійна етика та академічна доброчесність стають особливо важливими в умовах глобалізації освіти, коли університети та наукові інститути взаємодіють на міжнародному рівні. Важливість дотримання високих етичних стандартів зростає, оскільки від цього залежить репутація навчального закладу не лише на національному, але й на глобальному рівні. Глобалізація освіти вимагає від викладачів і студентів дотримання універсальних етичних норм, які сприяють створенню єдиної міжнародної академічної спільноти, побудованої на довірі та повазі до інтелектуальної власності та наукових результатів.

Подолання проблеми верифікації знань в умовах глобалізації освіти потребує комплексного підходу: встановлення загальноприйнятих міжнародних стандартів оцінювання, які дають змогу визначити рівень навчальних досягнень студентів із різних країн і освітніх систем; використання різних методів оцінювання, які враховують культурні, етичні та лінгвістичні особливості студентів і викладачів із різних країн; застосування сучасних технологій для виявлення плагіату та інших форм нечесного поведіння під час письмових робіт і онлайн-тестувань; зміцнення міжкультурного навчання і розвиток міжкультурної компетентності поміж студентів і викладачів, що дасть змогу уникнути непорозуміння у процесі сприйняття різних підходів до навчання й оцінювання, викристалізувати спільну етикетну поведінку в академічній діяльності [3, с.856].

Як зазначають К. Науменко та Г. Божко, академічна доброчесність є важливим елементом формування професійної етики у контексті глобалізації освіти. Досвід міжнародних університетів, зокрема у США та Європі, демонструє, що дотримання принципів чесності, прозорості та відповідальності сприяє підвищенню якості освіти і наукових досліджень. Інтеграція цих принципів через законодавче регулювання та культурні практики створює ефективну освітню базу, яка відповідає викликам глобального освітнього середовища [4].

Глобалізація освіти вимагає від викладачів та освітніх інституцій підвищення рівня професійної етики та відповідальності. З огляду на зростаючу кількість міжнародних студентів та зростання конкуренції між навчальними закладами, викладачі повинні забезпечувати високий рівень викладання та дотримуватися етичних стандартів у роботі з іноземними студентами. Важливо, щоб всі учасники навчального процесу, незалежно від країни походження, мали рівні можливості для отримання освіти та виконання своїх академічних обов'язків відповідно до принципів академічної доброчесності.

Викладачі відіграють ключову роль у вихованні наукової етики студентів через їхнє залучення до академічної та наукової діяльності. Це стосується, зокрема, активного

залучення студентів до наукових досліджень, де особлива увага приділяється дотриманню принципів академічної доброчесності, включаючи самостійність мислення, коректне використання наукових джерел та дотримання правил наукового цитування.

Міжнародна співпраця у сфері академічної доброчесності є необхідною для створення спільних етичних стандартів, які можуть застосовуватися у глобальному освітньому середовищі. Це особливо важливо для міждисциплінарних і міжнародних дослідницьких проєктів, де взаємодія між науковцями з різних країн вимагає узгоджених правил і норм щодо використання джерел, цитування, уникнення плагіату та захисту інтелектуальної власності. Розробка спільних кодексів доброчесності, які могли б бути застосовані в міжнародних освітніх програмах, допоможе полегшити співпрацю між навчальними закладами, підвищить довіру до міжнародних наукових досліджень і створить прозорі механізми для оцінювання якості освітнього процесу.

Висновки. Академічна доброчесність є критично важливим чинником, що визначає рівень якості освіти та наукової діяльності в сучасному глобалізованому світі. Підтримка високих етичних стандартів серед викладачів і студентів є не лише умовою успішного навчального процесу, але й інструментом для формування відповідальної академічної спільноти. У контексті глобалізації освіти, коли зростає міжнародна співпраця та мобільність учасників освітнього процесу, виникає потреба у впровадженні уніфікованих стандартів академічної доброчесності, що дозволяє уникати розбіжностей у підходах до етики в різних країнах.

Цифрові технології та дистанційне навчання, що стали невід'ємною частиною сучасної освіти, ускладнюють контроль за дотриманням доброчесності, що вимагає нових методів і підходів з боку викладачів і освітніх інституцій. Однак, ключову роль у забезпеченні етичних стандартів відіграють самі викладачі, які не тільки контролюють дотримання правил, але й формують культуру академічної відповідальності серед студентів. Викладачі повинні активно впроваджувати заходи, що сприяють підвищенню рівня обізнаності студентів про важливість дотримання етичних норм.

Таким чином, розвиток академічної доброчесності потребує системного підходу, спрямованого на підтримку етичних стандартів, адаптованих до умов сучасної освіти. Важливим завданням залишається не лише контроль за дотриманням доброчесності, але й створення умов для формування академічної культури, заснованої на чесності, об'єктивності та відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Башкир О., Впровадження принципів академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. *Освітній Дискурс*. 2021. том 33, № 2. С. 77-90.
2. Бліхар В. С., Професійна етика юриста: навчально-методичний посібник (у схемах) Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с.
3. Кулик О., Овсієнко Л. Академічна доброчесність в умовах глобалізації освіти: виклики та можливості для стійкого розвитку. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 8(26). С. 851-860.
4. Науменко К., Божко Г. Академічна доброчесність: міжнародний досвід. *Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Суми, 21-22 трав. 2021 р.). – Суми: Видав. дім «Ельдорадо», 2021. С. 52-54.
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 01.09.2024)
6. Руслан Стефанчук: Питання академічної доброчесності - це питання як наукової та академічної чистоти, так і майбутнього України - *Офіційний портал Верховної Ради України* <https://www.rada.gov.ua/news/> (дата звернення 01.09.2024)
7. Ульянова Г.О., Бааджи Н.П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 98-103.
8. Харитонова О.І., Ульянова Г.О., Кирилюк А.В., Галупова Л.І., Бааджи Н.П. Академічна доброчесність : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти галузі знань 081 «Право» URL: <https://dspace.opua.edu.ua/> (дата звернення 01.09.2024)
9. Хоружа Л., Новак, М. Формування професійної етики викладача вищої школи у процесі розв'язання педагогічних задач. *Молодий вчений*. 2021. №10 (98). С. 296-298.

